

haver poques, com sigui que tant a Farrera com a Tor, exigeixen per dir-ne *mazia* que sigui isolat i força enlairat serres amunt; per la part baixa de la comarca, se'n troben algunes amb aquestes característiques, i sovint amb nom pròpiament toponímic i antic *la Masia de Peracalç* per alt de Montcortès (41' × 17'), *Masia d'En Jaume* pujant de Peramea cap a Bretui (1959). A Tavascan l'usen com a equivalent rural de BORDA: el meu acompanyant d'allà se'm presentà dient que venia «d'unes *mazies*» i es tractava de les *Bordes de Graus* explicant jo el que entenem per '*masia*' els barcelonins no li trobà altra equivalència local que *káza de kám*, i explicà que quan pugem a la borda diuen *mo n anám a la mazia* (1932-34)

Passat l'Ebre, al Maestr. i zona N. del P. Val, se sent un poc més, com a genèric; no recent; car a Vinaçòs la *Masia de la Noia*, havent prosperat molt, en l'última generació es dividí en dues, cada una dita amb nom privat (*mazia de Darsa, m del M*); a Bellestar de la Tinença parlant d'una tossa planera dita el Castellar, em diuen que a dalt «hi ha una *mazia*» i és d'aquesta que en diuen *lo kastelá*, per a Olocau del Rei, veg supra (*masada*).

En val central, encara que no sigui admissible la forma com ho diu *AlcM*, no deixa de tenir algun ús, que potser no prové solament de fonts escrites. En part sí que mostra aquest caràcter, i també es nota que més que pròpiament valencià ho senten com a xurro. Així m'ho declararen categòricament a Puçol, on per altra part *alqueria* no sembla gens usat (justament gràcies a això poden anomenar «Camí de l'Alqueria» un dels vells dins el terme, cosa que no s'hauria adoptat si hagués estat mot corrent): en canvi em donen sis o set llocs dits *Mas de Cua* etc.: així els llauradors, inentre que el guardatermes vol que es digui *masia de Casanova* tot reconeixent que «abans era el Mas d'Amadeo»; a Montaverner els amos volen que de «la Casa del Santero» en diguin *mazia de L'Ave-Maria*

On s'usa més és en els termes arrimats a la frontera lingüística; moltes *masies* a Lliria i només tres dits *Mas de ~*, però són els més antics i grossos; tant o més a Casinos, i allà expliquen «Casinos primer no era més que una *masia*»; a Quart de P. molts *Mas de ...* (només una «*Masia* de la Cansalada»); on sembla més popular és a Bètera, Riba-roja, Museros i Torrent, però a tots quatre termes vaig observar que dels de la zona de reg en deien *Mas de ...* (alhora els més rics i antics), i *masia* les del secà, que justament coincideix amb la zona veïna del domini cast.; a Algimia de la B, només un cas, però és Arguines (important i amb vell nom propi), que qualifiquen de *masia* però reconeixent que ja pertany al t. de Sogorb (1962). En fi, no sembla que *masia* ni *mas* tinguin gaire o cap ús a les Illes; potser en algun clap espars? Però llegint, de la ploma d'AMAlcover: «Bellver, *masia* de St. Llorenç des Cardassar» (BDLC IX, 322) penso que deu usar-ho a títol de mot del cat. comú. *Mastare Mastenc*

+*Masuc* 'mas petit': el recordo com a topònim o pretopònim al Lluçanès i potser Maestr.; *masuca* (Guis-

sona, *AlcM*), *masuquet* val: «el Maset de Llopis és un *mazukét*», «el Cercat és un corral, un tancat i un *mazukét*» Bocarent, 1963.

Masover [1628, *DAG*], del b ll. arcaic MANSUARIUS 'encarregat d'un mas', que amb la seva -u- comprova la sospita (supra) que MANSUS fou creat com un abstracte de la 4.ª declinació, MANSUS, -ŪS. Quant a *mansuarius* només es troba en un o dos textos merovingis o carolingis: si no m'enganyo en el *Capitulare de Villis* (c. 800) i el derivat *masuaria* en les Fórmules de Sens (S. VIII), veg Jud-Spitzer, *W u S* VI, 130, i L. Beszard (*La Langue des Form de Sens*, p. 91). En romànic ha restat només en parlars perifèrics de l'imperi carolingi: a part del cat. (amb alguna expansió cap a Aragó), en el piem. *mašuvé*, canavese *mašuver* «fermier» (Nigra, *AGI* XIV, 371), való ant. *mansuer*.

Amb aquesta formació comparem un *cantuarium* 'producte d'una prebenda' derivat de *cantus*, -ŪS, del qual prové un picard *cantuaire* (ja fr. mj), també a Mons i a Meaux amb els sentits de 'faristol' i 'benefici eclesiàstic' (*FEW* II, 237a i b) i *sanctuarium* derivat de *sanctus*, -ŪS, 'santificació': la derivació del mot català ja fou assenyalada per Spitzer (*Lexikk*, p. 94) i M-Lübke (*Das Kat*, 111, i *REW*, 5308).

Terme arrelat sobretot en cat. or., però també ross. *mazugé* a Oleta i Illa de Tet, *ALF* 1852 i no estrany al cat. occid. (anoto *lo mazobé* com a NP a Freixa de Sort, 1959), ni al valencià, almenys maestr. (CSalvador). Ultra el sentit del cat. comú, ja Belv. li assenyalava el de 'llogater d'una casa', que *AlcM* troba a Llofríu, Torelló i Ripoll. Això potser també a l'Alt Lluçanès, car la gran pagedia *El Vilar-Timó*, del terme de Lluçà, i Sta Eulàlia, consta de dues cases dites *mazubé šik* i *mazubé grós Masoveria* [1392, *BDC* xx, 47] deu ser reflex del *mansuaria* que he citat a les Fórmules de Sens, i aquest no ha mancat de deixar rastre occità, car *masoaria* f. «ferme» apareix en un doc del S XII escrit cap al Roergue, veg el glossari de *Les Plus Anc Chartes en L. Prov*

Entre els NLL formats amb *mas*, hi ha els que són veritables cpts., alguns dels quals són antics, i d'etimologia interessant o dubtosa. Del NL i cogn. *Masferri*, havia pensat si podia venir MANSUS INFERNUS 'mas inferior, de baix'. Hi ha d'altres explicacions possibles; cf. el cogn. *Meisfrèn* (NP germ?) i el cogn. *Serradesamferri* (veg la nota que poso a aquest, relativa a tots dos).

CPT: *Capmàs* ant., sembla que fou pròpiament 'el mas principal d'una pagedia' «Uno *capmansum* qui fuit de Godmar» Mur a 1069 (*BABL* VI, 115), «donamus unum homines in *Chalvaria* [Calvera, damunt Ovarra] qui vocantur ---, cum suo *chapud-maso* et cum omnibus que ad *capud masum* pertinent; et est ipse *capud masus* super illum *chastellum* de *Chalvaria*» 1162 (MDuque, *Docs. de Ovarra*, 154.5ss.); «dono -- unum *capmàs* cum laboracione ad sex paria boum per garractos [guarets] veteres» a. 1167, «qui sibi in *capite manso* suo permansuri succedent» a. 1188 (*Cart de Poblet*, pp. 127, 178); «quendam *capmasum* sive *capmasia* quod vocatur d'En Espanyol, cum om-